

Modernite ve postmodernite bağlamında Türk eğitim sisteminin yönetimi

21

Engin Aslanargun¹

Özet: Yaşayan, gelişen ve değişen varlıklar olarak insanlar ve örgütler zaman içerisinde çeşitli düşünce yapılarından etkilenmekte ve dönüşmektedir. 1950'li yıllardan sonra dünya üzerinde etkili olmaya başladığı ileri sürülen postmodern düşüncenin ne olduğu, niçin ortaya çıktığı, neyi savunduğu ve eleştirdiği ve nasıl bir dünya tasavvuru öngördüğünün anlaşılabilmesi için 1650-1950 arası etkili olduğu iddia edilen modern düşüncenin bilinmesi gerekmektedir. Modernizm ve pozitivism eleştirisinden yola çıkan postmodern düşünce, her alanda olduğu gibi eğitim ve eğitim yönetimi alanında da önemli dönüşümlere yol açacak tartışmaları başlatmıştır. Yüzyıldan fazla bir zaman sürecinde bütün eğitim sistemini belirleyen ve şekillendiren pozitivist bilim, insan ve eğitim anlayışı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yorumsamacı ve yapılandırmacı yaklaşımlarla birlikte yerel dinamiklere dayanan bir yönetim anlayışını ön plana çıkaran, merkezîyetçi politikaları eleştiren, çokkültürlü politikaları savunan, duygu ve değerleri önemseyen esnek ve durumsal bir eğitim ve yönetim düşüncesine evrilmek durumunda kalmıştır. Türk eğitim yönetimi sisteminin modern ve postmodern paradigmlar açısından nerede durduğu ve bunlardan hangi ölçüde etkilendiği bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yönetimi, pozitivism, modernizm, postmodernizm.

The dilemma of Turkish educational administration under the influence of modern and postmodern thoughts

Abstract: People and organizations as living, developing and ever-changing entities are continuously being affected by the environment and transformed. The post-modern paradigm that is alleged to be effective around the world since 1950 could only be comprehended with the knowledge of modern thought that was popular between 1650-1950 throughout the world. In this way, the essence of postmodernism, why it emerged, what it supports and criticizes, and how it imagines the world could be best understood. Furthermore, postmodernism has caused a critical transformation in the field of educational administration as it does in social sciences. Positivism which had a comprehensive and enormous influence on the process of education and administration has begun to lose its effect after the harsh criticism of postmodern thinkers that supported the idea of interpretation and constructivism. Their newly emerged ideas depend on local dynamics, decentralization, multiculturalism, sense, feelings, flexibility, and contingency. The dilemma of the Turkish Educational Administration under the influence of modern and postmodern thoughts is analyzed in this study.

Keywords: Educational Administration, pozitivism, modernizm, postmodernizm.

Başvuru/Submitted

19 Eki / Oct 2022

Kabul/Accepted

2 Mar / Mar 2023

Yayın/Published

10 Nis/Apr 2023

DOI:

10.59320/alanyazin.1191412

Makale Türü

Derleme / Review

Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi
CRES Journal
Critical Reviews in Educational Sciences
2022, (Özel Sayı / Special issue),21-27

Aslanargun, E., (2023).
Modernite ve postmodernite bağlamında Türk eğitim sisteminin yönetimi.
Alanyazın [Özel sayı/ Special issue],21-27

Öncü Okul Yöneticileri
Derneği
2718-0808

Postmodernite veya postmodernizm ifadesi, modern düşünce ve bu düşüncenin inşa ettiği insan, dünya ve felsefenin eleştirisi anlamına gelmektedir (Baofu, 2011). Modernizm, 21. yüzyıla damgasını vuran bir düşünce akımı olarak tarihi ve düşünsel temellerini Aydınlanma düşüncesi ve devamında bilimsel dünyada hakim paradigma haline gelen pozitivistlikten (Thompson, 2016) almaktadır. Bir bütün olarak düşünüldüğünde modernizm olarak adlandırılan son yüzyılın egemen ve popüler düşünce sistemi bilim dünyasında pozitivism, eğitim ve psikoloji alanında davranışçılık, yönetim dünyasında ise totaliter bir anlayışı temsil etmektedir. Sosyal hayatın bütün boyutlarında bir şekilde etkisini hissettiren modernizm düşüncesinin ilham aldığı aydınlanma düşüncesi, adından da anlaşılacağı gibi insanın özgür düşünme ve yaşamasının önündeki engellere karşı bir çeşit başkaldırıyı ifade etmekteydi. Kilise, krallıklar ve derebeylerine karşı bir başkaldırı ve özgürleşme adımı olarak ortaya çıkan aydınlanma düşüncesi pozitivist paradigmanın bilim, felsefe ve sosyal dünyada egemen olmasıyla sonuçlanmıştır. Modernizm olarak adlandırılan ve son yüzyılın egemen düşünce yapısını oluşturan bu akım 21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren eleştirilmeye ve sorgulanmaya başlanmıştır. Ironik olarak kendisini yerine ikame ettiği, baskıcı ve tektipçi olarak eleştirdiği geleneksel düşüncenin aynı tutum ve davranışlarını sergilemekle eleştirilen modernizm, post modernistlerin de vurguladığı gibi bir çeşit “yapı bozumuna” maruz kalmaya başlamıştır. İnsanoğlunun karşılaştığı en büyük ve yıkıcı felaketlerden biri olarak adlandırılan İkinci Dünya Savaşı, modern düşüncenin ciddi şekilde sorgulanmaya başladığı bir dönüm noktasıdır. Aydınlanmış insanın kilise, krallık ve derebeylerin boyunduruğundan kurtularak mutlu, zengin, teknolojik, şehirli, demokratik ve seküler kavramlarıyla şekillenen bir dünya cennetinde yaşayacağı vaadi ve bu doğrultuda şekillenen bir modern yaşam 1950’li yıllara gelindiğinde tarihin en kanlı soykırımları, savaşları, katliamları ve insanların kobay olarak kullanıldığı bilimsel deneylerle sonuçlanma gibi bir talihsizlik yaşamıştır. Bu durum özellikle postmodern düşünürlerce dile getirilerek eleştirilmiş ve modern düşüncenin açmazları bilim, felsefe ve sosyal dünyada yaygın bir felsefe olarak kabul görmeye başlamıştır. Daha özelde edebiyat, tarih, sosyoloji, yönetim, eğitim ve psikoloji dünyasında (Locke, 2003) postmodern yansımalarından bahsedilmiş ve yeni bakış açılarına kapı aralanmıştır.

Postmodern düşüncenin eğitim alanında da önemli etkileri olduğundan bahsedilmektedir. Pozitivist bilim anlayışı laboratuvar ortamında deney sonuçlarına dayalı olarak kanıtlanmış sonuçlar üzerinden dünyayı ve insanı tanımladığı için bu yönüyle tektipçi, mekanik, genellemeçi ve totaliter (Fenwick ve McMillan, 2010a) olmakla eleştirilmiştir. Bu anlayışa göre insan doğası ve sosyal gerçeklik ancak deney ortamında sayısallaştırılma ve indirgeme ile anlaşılabilir. Bireylerin öznel dünyası ve duygusal yönelimleri deney ortamında ölçülememekte, gözlenememekte, sayısallaştırılmamakta ve sonuç olarak irrasyonel kavramı ile açıklanmaktadır. Dolayısıyla insanın bu yönleri yok sayılmakta ve mekanikleştirilmiş bir dünyada nesne olarak tanımlanmaktadır. Postmodernistlerin ‘her şeye uyar’ (*anything goes*) şeklinde (Baofu, 2011) tanımladığı postmodern düşünce, modernizmin “herkese uyan tek kalıp” (*one size fits all*) evrensel doğru iddiasını sarsmaya yönelik bir eleştiridir. Postmodernizmin teorisyenlerinden sayılan J.F.Lyotard’ın (1984) formüle ettiği ‘büyük anlatılara karşı şüphecilik’ (*incredulity of meta narratives*) sloganı, modernizmin insan ve dünyaya ilişkin iddia ve vaatlerinin gerçekleşmediğinin, hatta çöktüğünün sosyal, politik ve ekonomik sonuçlarla gösterme çabasından başka bir şey değildir.

Modern eğitim demokratik iddiasına, gelişmeci ve ilerlemeci özelliğine, yaparak ve yaşayarak öğrenme düşüncesine ve pragmatik bir karakter taşımasına karşın pozitivist bilim ve davranışçı eğitim anlayışının bir sonucu olarak bu iddialarına pek yaklaşmamıştır. Modern düşüncenin egemen olduğu özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında dünya genelinde yönetimde söz sahibi olan totaliter yönetimlerin merkeziyetçi politika ve uygulamaları eğitim alanında da etkisini hissettirmiş, eğitim toplumu şekillendiren ve istenen insan tipinin ortaya çıkarılması yolunda en önemli enstrüman olarak görülmüştür. Ülkemizde de eğitimin tanımı denildiğinde ilk akla gelen ve ilk nesil eğitim bilimcilerden Prof. Dr. Selahattin Ertürk'e ait olan ve "bireyin kendi davranışları yoluyla istedik davranış değiştirme süreci" olarak tanımlanan (1984) eğitim totaliter ve merkeziyetçi politikaların insanı biçimlendirmeye dayalı anlayışını yansıtan örnekler arasında sayılabilir. Totaliter yönetimlerin en önemli toplum mühendisliği aracı olan modern eğitim sistemlerinde;

- Merkeziyetçi öğretim programları aracılığıyla insanlar şekillendirilmeye çalışılmaktadır,
- Öğretmenler basit birer program uygulayıcısıdır ve program üzerinde herhangi bir yetkiye sahip değildir,
- Öğrencilere ve öğretmenlere tektip kıyafet öngörülmektedir (tektip kıyafet giyen ve çevresinde tektip kıyafet gören bireylerin düşünce yapısı da zaman içinde tektipleşecektir),
- Sınıflar, öğretmenlerin öğrencileri kontrol edebileceği şekilde öğretmen merkezli tasarlanmakta, çok sayıda öğrenci arka arkaya oturmakta ve edilgen birer alıcı olarak konumlandırılmaktadır,
- Eğitim sisteminde milli marşlar, antlar, seremoniler, posterler, resimler vs. önemli yer tutmaktadır,
- En alt düzeydeki yöneticiler bile merkezi yetki ile atanmaktadır,
- Gelişme, ilerleme ve yükselme sınavları merkezi olarak planlanmakta ve uygulanmaktadır,
- Teftiş ve denetim birimleri ve yönetim marifetiyle bütün sistem sürekli kontrol edilmektedir,
- Bütçeler merkezi olarak yapılmakta ve dağıtılmakta, harcama kalemleri bile merkezi olarak belirlenmektedir,
- Öğrenciler ve aileler, eğitim sistemine doğrudan katkıda ve müdahalede bulunamayan uzak paydaşlardır,
- Şehirleşme ile birlikte kalabalıklaşan okullarda güvenlik sorunları ve risk altında olan öğrenci oranı her geçen gün artmaktadır,
- Merkezi sınavlar, standart değerlendirmeler, öğrenemeyen öğrenciler, okul ve öğretmen etkililiği gibi konular en temel eğitim gündemi olarak tartışılmaktadır.

Bu ve benzeri özelliklere sahip olan modern eğitim sistemleri özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çokkültürlü politikalar, sosyal bilimlerdeki ilerlemeler, yerleşme tartışmaları ile sanayileşmiş ülkelerin ihtiyaç duyduğu insan gücünü karşılamaya yönelik olarak ortaya çıkan göç olgusunun da katkısıyla yerini daha liberal, bireysel, esnek ve değişken sistemlere bırakmaya başlamıştır. Montessori, Waldorf, demokratik, Sokratik, homeschooling, birleştirilmiş model, eklektik yaklaşım gibi bazıları modern dönemde de dile getirilen yeni ve özgün eğitim yaklaşımları (Baofu, 2011) yeni dönemin eğitim ve okul sistemlerinde gündeme gelen temel kavram ve yaklaşımlar olarak tartışılmaya başlanmıştır. Yeni dönemde "büyük anlatı" olarak nitelenen "tek doğru" ve "en doğru" (Fenwick and McMillan, 2010a) gibi tanımlamalara yer yoktur. Çünkü her çözüm bir diğeri kadar doğru veya yanlış olabilir; her gerçeklik bir diğeri kadar geçerli veya anlamsız olabilir (Fenwick and McMillan, 2010b). Positivist epistemolojiye göre açıklanmaya çalışılan örgütsel yaşam ve bilimsel bilgi tahmine ve varsayıma dayanmaktadır. Doğru olduğu iddia edilmesine karşın nicel yöntemlerle üretilen birçok bilginin hayal ürünü olduğu Greenfield tarafından ifade edilmekte ve eleştirilmektedir (Gunter, 2008).

Saçma ve ahlak dışı olmadığı müddetçe postmodernistlerce reddedilen bir bakış açısı olmadığı gibi vazgeçilmez olarak kabul edilen bir yöntem de bulunmamaktadır. Benzer şekilde postmodernistlerin karşı olduğu tek şey evrensel kurallar, fikirler, standartlar ve bu standartların sonucu olarak ortaya çıkan davranışlardır (Townsell, 2008). Modern yaklaşımlarda son gelişmelere göre ortaya çıkan teori, fikir, bakış açısı, iddia ve değerler nihai doğru kabul edilerek mevcut sorunlara karşı evrensel çözüm yolları olarak kabul edilmekte ve uygulanmaktadır.

Postmodernistler bütün bu bulguları reddetmek yerine teorilerin uygulamaya dayalı olarak öğrencilere ve eğitim sistemine faydalı olabilecek fikirleri içerdiğini savunmaktadır. Modern düşünce ve yaklaşımlarda kişi, olgu ve durumlar parçalı ve birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmekte iken postmodernizm özne, nesne, süreç ve ortam arasında işlevsel ve anlamsal bir bütünlük ilişkisi olduğunu ve birbirlerini etkileyerek şekillendirdiklerini savunmaktadır. Buna göre insan kendine özgü bakış açısıyla bilgiyi yapılandırmakta ve anlamlandırmakta, duyguları ve sezgileriyle ise en doğru kararı verebilmektedir. Modern ve postmodern paradigmalarda arasındaki en temel ve varoluşsal fark gerçeğe olan bakış açısı ile ilgilidir. Modern düşünce ve bunun bilimsel dünyadaki yansıması olan pozitivistliğe göre hayatta en son bilimsel gelişmelerin sonucu olarak evrensel doğrular keşfedilmiştir ve bu doğrular kişiye, bağlama ve duruma göre değişkenlik göstermeyip bilim insanları ve otoriteleri tarafından yanlışlanmadığı sürece evrensel doğrular olarak genel kabul görmektedir. Modernizmin bu ön kabulünü ve bakış açısını toptan reddeden postmodernizm, pozitivistliğe karşı yorumsamacı ve yapılandırmacı uygulamaları ön plana çıkararak bağlamsallığı ve karşılıklı etkileşimi savunmaktadır. Buna göre bağlamdan bağımsız evrensel doğrular yoktur; en doğru yaklaşım bağlam içerisinde ortaya çıkmakta ve insanın yorumlamasıyla anlam kazanmaktadır. Bunu kırmızı ile örneklendirmektedir; trafikte kırmızı durma işareti veya tehlikeli bir durumu işaret ederken, bir kadının kıyafeti söz konusu olduğunda sıradan bir tercih durumu ortaya çıkmaktadır (English, 2003).

Bireylerin tercihte bulunabilme yeteneği ve gücü postmodernizmin ayırt edici yönünü oluşturmaktadır. Bilimsel yönetim anlayışının kurucusu olarak bilinen Taylor'dan günümüze kadar birçok yönetim teorisi yöneticiler için "en doğru" kabul edilen uygulama adımları belirlemede ve bu noktada yöneticilere tercih hakkı tanımamaktadır. Postmodernizmde ise mevcut teoriler içerisinde bireysel beklenti ve eğilimlere izin verecek şekilde karar süreci işletilmektedir. 20. yüzyılın son çeyreğinde pozitivist bilim anlayışının eğitim yönetimi alanındaki etkilerini eleştirel bir bakış açısıyla irdeleyen Greenfield (1986) o yıllardan başlamak üzere tümdengelim dayanan, sayısallaştırılmış, doğrusal bir bilgisayar gibi çalışan, insani duygu ve değerlerden soyutlanmış bilim anlayışının popülerliğini yitirmeye başladığını iddia etmektedir. Postmodern bakış açısına göre eğitim ve eğitim yönetimi konularında temel eserler vermiş olan ve alanyazında temel referanslardan kabul edilen Fenwick W. English'in *The Postmodern Challenge to the Theory and Practice of Educational Administration* başlıklı eseri düşünürler, teorisyenler ve araştırmacılar tarafından başlıca kaynak olarak irdelenmektedir. Kimi araştırmacılar (Townsell, 2008) English'in bakış açısıyla postmodernizm temelinde eğitimin niteliğini arttırmaya yönelik alternatif arayışları irdelerken, kimileri de (Skinner, 2008) eğitim yöneticileri ve liderleri için postmodern dönemde yeni ve özgün öneriler geliştirmektedir. English' e göre (2003) postmodern eğitim aşağıdaki özellikleri taşımaktadır:

- ❖ Eğitim ortamlarında yönetim, öğretmen, öğrenci, program, aileler gibi açılardan çoklu gerçeklik, zenginlik ve bakış açılarının olabileceği kabul edilmelidir.
- ❖ "Tek doğru" anlayışı ve "en doğru" inancı reddedilmelidir. Çünkü bunlar da nötr veya tarafsız olmayıp teorisyenlerinin bakış açısını ve eğilimini yansıtmaktadır. Olaylara aynı bakış açısıyla yaklaşmak, her zamanki sonucu ortaya çıkaracaktır. Bir işi yapmanın birden çok yolu olabilir.

- ❖ Kitle psikolojisiyle hareket etmekten kaçınılmalıdır (“en iyi örnekler” veya “örnek uygulamalar” gibi sloganlar her bağlamda anlamlı ve etkili olmayabilir). English (2003) bu maddeyi açıklarken 10 milyondan fazla baskı yapan, 20 hafta boyunca en çok satılanlar içerisinde liste başı olan ve nihayetinde ABD başkanı tarafından ağırlanan Stephen Covey’in “Etkili İnsanların Yedi Alışkanlığı” kitabını örnek vermekte ve bu durumu eleştirmektedir. Yazarın ne yazdığından öte, bir kişinin kendi deneyim, gözlem ve bakış açısının bilimsel olarak kabul edilmesi ve herkes için geçerli olabilecek evrensel doğruları içermesi problemleri bir durumdur.
- ❖ Marjinalleşen, baskı altına alınan veya gölgede kalan bakış açılarının da özgün ve nitelikli bir yönü olabilir.
- ❖ Sorgulanamayan veya eleştirilemeyen her türlü doktrin veya bakış açısı baskıcı bir özellik taşımaktadır; gelişime ve yenilenmeye açık değildir.
- ❖ Mezuniyet sürecinde hayati sonuçları olan test ve sınav sistemlerinden vazgeçilmelidir. Çünkü testler iletişim becerisi, iş etiği, kişisel beceriler gibi nitelikleri ölçmemektedir. Her öğrenci diğerinden farklı olduğu için kalıplaşmış bilgileri bütün bireylere öğretmeye çalışmak gereksizdir.
- ❖ Okuldaki her şey öğrenmeyi ve öğretmeyi sağlayacak ve kolaylaştıracak esneklikte tasarlanmaktadır.
- ❖ Üreten bir toplum için mesleki eğitim seçenekleri arttırılmalı ve öğrenciler teşvik edilmelidir. Kısa yoldan belirli beceriler kazanması ve hayata atılması gereken alt sosyoekonomik statüdeki bireyler ile göçmen çocukları için uygun öğretim programları hazırlanmalıdır.
- ❖ Öğrenciler için şiddet, zorbalık, uyuşturucu, kuralsızlık gibi risklerden uzak güvenli okul ortamları oluşturulmalı; okul kıyafeti uygulaması ve gerekli disiplini kuralları oluşturulmalıdır. Güvenli ortam yönetici, öğretmen ve aileleri de rahatlatacaktır.
- ❖ Zeki, çalışkan, yaratıcı, gelişime açık, güvenilir, değerleri olan, etik ilkelere bağlı ve öğrencileri seven öğretmenlerin görevlendirilmesi gerekmektedir.
- ❖ Eğitim ortamında saygı ve diğerlerine karşı empati bilinci geliştirilmeli, öğrencilere karakter eğitimi verilmelidir. Öğretmenlerin kendilerini mutlu hissettikleri bir okul kültürü oluşturulmalıdır.
- ❖ Okuldaki kararlara veliler ve diğer paydaşlar da dahil edilmelidir. Sadece sınav sonuçlarına göre alınacak kararlar gerçek durumu yansıtmayabilir.
- ❖ Risk altında ve okul terki durumunda olan çocuklara gerekli destek verilmeli ve onları kazanmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu durumdaki öğrencilerin de değerli olduklarını hissettirecek ve onlar için çalışmalar yapacak okul ortamları düzenlenebilir.
- ❖ Ders dışı veya program dışı etkinliklerle öğrenciler rahatlatılmalı, sosyalleştirilmeli ve sorumluluk duygusu kazandırılmalıdır.
- ❖ Okulun ve eğitim bölgesinin hedefleriyle uyumlu, amaca hitap eden, uzun dönemli, öğrenci ve öğretmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarına karşılık verebilen mesleki gelişim programları esastır. Öğretmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarına göre oluşturulan bu programlar ile değişen eğitim ortamları ve öğrenci profillerine cevap verebilmek amaçlanır.

Modernite-postmodernite bağlamında Türk eğitim yönetimi irdelendiğinde oldukça karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Kurtuluş savaşı sürecinde ilk hedef olarak Akdeniz gösterilmiş, Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte batılılaşma diğer bir ifade ile modernleşme ilk ve temel hedef haline almıştır. Modernitenin temel kavramları olan ulus devlet süreci, sekülerleşme, merkeziyetçilik, pozitivizm, şehirleşme, kapitalizm ve bilimselcilik yeni Türkiye Cumhuriyetinin temel paradigması haline gelmiş, bütün devlet sistemi bu doğrultuda yapılandırılmıştır. Özellikle gelişmiş batı ülkelerinin temel dünya görüşünü oluşturan bu kavramlar zaman içerisinde bazı evrimler geçirmiş, 1950'li yıllardan sonra postmodernite kavramı ile birlikte tartışılmaya başlanmış, sorgulanmış, eleştiriye tabi tutulmuş, yeni bilimsel yaklaşımlar ve yaşanan tecrübeler doğrultusunda yeniden yorumlanmış ve 21. yüzyılın ilk çeyreğine gelindiğinde oldukça farklı formlara ve anlamlara dönüşmüştür. Kamu yönetimi ve toplumsal hayatın neredeyse bütün boyutlarında etkili olan ulus devlet, sekülerleşme, merkeziyetçilik, pozitivizm, şehirleşme, kapitalizm ve bilimselcilik gibi modernizmin temel kavramları 1950 li yıllardan başlamak üzere yaşanan deneyimler ve bilimsel gelişmeler sonucunda postmodernite, küreselleşme gibi kavramlar ile çokkültürlü ve liberal politikaların da etkisiyle yeni anlamlar kazanmıştır. 1900'lü yıllarda bilimsel anlayışın ve yönetim felsefesinin temel yaklaşımı olan Taylorist ve Fordist yaklaşımlar 2000'li yıllarda neredeyse tamamen terkedilmiş veya temel felsefelerinden oldukça farklılaşan formatlarda yeniden yapılandırılmıştır. English (2003) gibi düşünürlere ait olan ve yukarıda özetlenen formülasyonunun gelişmiş ülke eğitim anlayışlarının oluşmasında ve eğitim sistemlerinin yönetiminde etkin bir paradigmaya dönüştüğünü söylemek mümkündür. Buna göre gelişmiş ülke eğitim sistemlerinin yerel yönetim anlayışı doğrultusunda örgütlenen ve yönetilen, öğretmen ve yönetici hesap verebilirliği üzerine bina edilmiş, yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda öğrenci ve öğrenme merkezli tasarlanmış, insani önceliklere göre planlanan ve yönetilen bir bütçeleme sistemini benimsemiş esnek, çoğulcu, hesap verebilen, yerinden yönetimli ve demokratik iddiaların ön planda olduğunu söylemek mümkündür. Bu yönüyle yaklaşık bir yüzyıl boyunca yükselişteki paradigma olan modernizmin ve pozitivizmin düşüşe geçtiği (Yıldırım ve Şimşek, 2016), onun yerine yorumsamacı, yapılandırmacı ve postmodern anlayışların egemen olmaya başladığı, bilimsel ve sosyal dünyada popüler olmaya başlayan yeni kavram ve eğilimlerden anlaşılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde yaşanan bu paradigma değişimi ve kavramsal dönüşüme rağmen genelde Türk kamu sistemi, özelde ise eğitim yönetimi sistemi şekilsel bazı değişimlere karşın (Turan, 2009) özü itibariyle pozitivist ve merkeziyetçi anlayışı korumaya ve sürdürmeye ısrarla devam ettirmektedir. Bütün politikalar ve programlar merkezden belirlenmekte, bütçe kullanımı merkezi olarak planlanmakta ve bütün güç, otorite ve yetki merkezden kullanılmaktadır. Okul müdürlerinin görevlendirilmesi, mahalli hizmetiçi eğitim planlaması gibi teferruata ilişkin bazı konularda yerel otoriteler yetkilendirilmesine karşın temel güç, otorite ve yetki merkezde toplanmaya devam etmektedir (Şişman ve Turan, 2003). Bu gibi şekilsel ve teferruata ilişkin konularda bile atama ile göreve gelmiş, en temel görevi merkezi yönetimin politikalarını yerelde sürdürmek, uygulamak ve denetlemek olan valilerin yetkilendirilmesi merkeziyetçiliği diğer bir boyutundan başka bir şey değildir (Aslanargun, 2011). Benzer şekilde öğretmen ve yönetici atama ve görevlendirmelerinde uzmanlık ve nitelik temelli değerlendirmeler yerine mülakatlarla kanun, yönetmelik ve merkezi politikalara uygun bireylerin seçilmesi mekanik ve ulus devlet anlayışının devam ettiğini göstermektedir. Öğrencilerin lise ve üniversite kademelerindeki seçme ve yerleştirme süreçlerinde teste dayalı sınavların hayati derecede geçerli olması öğrencileri bütün yönleriyle değerlendirmek yerine sadece sonuca dayalı test başarısı ile ölçülmesi davranışçı yaklaşımların sürdürüldüğünü göstermektedir. Benzer şekilde öğretmen ve yöneticilerin mesleki gelişimleri merkezden belirlenen önceliklere göre istatistik amacıyla yapılmakta, öğrenciler sanayi tipinde kalabalık sınıflara ve okullara doldurulmakta, tek yönlü ve yoğun bir indoktrinasyon sürecini andırırçasına dersler ve müfredatlar öğrencilere yüklenmekte, ulusal ve uluslararası sınav sonuçlarına bakıldığında öğretmenler hesap verebilirlikten uzak, etkisiz ve verimsiz bir öğretmenlik uygulaması sergilemektedir. Eğitim yöneticilerinin okul gelişimi ve etkililiğine yönelik neredeyse hiçbir görevi, sorumluluğu ve hedefi bulunmamakta, müdürlerden bürokratik yönetici davranışı sergilemeleri beklenmektedir. Düşük profilli yöneticilerin tercih edilmesi anlamına gelebilecek bu durum, üst düzey yöneticilerin veya politika yapımcıların güç merkezi olarak kalmaya devam etmelerini sağlamaktadır. Bu durum sınırlı düzeyde güç ve yetkiye sahip okul yöneticisi ve öğretmenleri hesap

verebilirlikten uzak, etkisiz ve mekanik bir görev anlayışına mahkum etmektedir. Sonuç olarak, 20. yüzyıl dünyasında geçerli ve egemen olan modern ve pozitivist eğitim ve yönetim anlayışının okullarda büyük oranda etkili olduğunu söylemek mümkündür (Aslanargun, 2007). Daha insani, okul etkililiğini temel alan, esnek ve dönüştürücü postmodern yaklaşımların Türk eğitim yönetiminde izlerine rastlanmamaktadır.

Kaynakça

- Aslanargun, E. (2007). Modern eğitim yönetimi anlayışına yönelik eleştiriler ve postmodern eğitim yönetimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 50, 195-212.
- Aslanargun, E. (2011). Eğitimi düzenleyen kanunların ruhu üzerine. Eğitime Bakış, 7(21), 41-47.
- Baofu, P. (2011). The Future of post-human education: a preface to a new theory of teaching and learning. Cambridge International Science Publishing.
- English, F., (2003). The postmodern challenge to the theory and practice of educational administration. Charles C Thomas Publisher, LTD.
- Ertürk, S. (1984). Eğitimde program geliştirme. Meteksan Ltd.
- Fenwick, J and McMillan, J. (2010a). Public management in the postmodern era: an introduction. In J. Fenwick and J. McMillan, Eds. Public Management in the Postmodern Era: Challenges and Prospects (pp. 3-12). Edward Elgar Publishing Limited.
- Fenwick, J and McMillan, J. (2010b). Public policy and management in postmodern times. In J. Fenwick and J. McMillan, Eds. Public Management in the Postmodern Era: Challenges and Prospects, (pp. 192-213). Edward Elgar Publishing Limited.
- Greenfield, T.B. (1986). The decline and fall of science in educational administration. Interchange, 17 (2), 57-80.
- Gunter, H. M. (2008) Modernisation and the field of educational administration. Journal of Educational Administration and History, 40 (2), 161-172, DOI: 10.1080/00220620802210921
- Locke, E. A. (2003). Postmodernism and management: pros, cons and the alternative. Research in the Sociology of Organizations, 21, JAI Press.
- Liotard, J. F. (1984). The postmodern condition: A report on knowledge [La condition postmoderne: rapport sur le savoir]. (G. Bennington and B. Massumi, Trans.). Manchester University Press.
- Skinner, D.,A. (2008). Without limits: Breaking the rules with postmodernism to improve educational practices in order to best serve students. National Forum of Reducational Administration and Supervision Journal, 25 (4).
- Şişman, M. ve Turan, S. (2003). Eğitimde yerelleşme ve demokratikleşme çabaları. teorik bir çözümleme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 34, 300-315.
- Thompson, K. (2016). From modernity to post-modernity. <https://revisesociology.com/2016/04/13/from-modernity-to-post-modernity/>
- Townsell, R. (2008). A national look: epistemology applied to postmodernism for the improvement and development of public education. National Forum of Educational Administration And Supervision Journal, 25 (4).
- Turan, S. (2009). Centralisation paradigm of tradition versus decentralisation as the imposition of modernity in Turkish educational system. In A. Nir, Ed. Centralisation and School Empowerment: From Rhetoric to Practice. Nova Books.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları.

